

lonis comitis, aut Willelmi ejus fratris posteris annumerandi sint; sed ejus e duobus, vel quo gradu, obscurum. Willelmus alius de Sauz, et uxor ejus Hermengardis laudantur in tabulis Henrici Eduensis episcopi, tempore Arnaudi abbatis Fontenetensis, pag. 553, nec diversus ab hoc fuisse videtur Willelmus is, qui tempore Godefridi Lingonensis episcopi, et Rainerii Albæripæ abbatis memoratur pag. 489. Nam ordinatum constat abbatem Rainerium anno 1158, ut docet pagina 569. Abdicavit autem Godefridus episcopus anno 1161, ex Chronico Clarevallensi, pag. 82. Quare, datum videtur diploma Godefridi haud procul anno 1159: quo in diplomate mentio est Willelmi de Sauz, fratris Evilonis comitis; et ex horum fratrum præjudicio, Willelmi de Sauz junioris calumnia refellitur. Unde Willelmum hunc juniorem prioris cognominis filium haud improbabiler statuimus. Sed adhuc proprius querendus est nobis Willelmus Belotæ maritus, hac videlicet ratiocinatione.

Othonis de Sauz, cujus avus fuit Evilo, sive Hebalus comes, liberorum mentio est in tabulis de comitatu Lingonensis alienatione anno 1179 confectis. Hos ego liberos puto Guidonem Elizabethæ maritum, qui ejus primogenitus asseritur in diplo-

1. MARIA de Fontanis, Richardi Fontanensis domini, et Philippæ de Sauz filia hæres, uxor Guillelmi de Marey ex anno ut minimum 1391, duos ei filios et tres filias genuit. Horum hæc est series, pag. 600, num. 39 et 42; pag. 601, num. 50; pag. 602, num. 51, 52, 53; pag. 603, num. 55; pag. 615.
2. ALEXANDER de Marey primogenitus. Uxor MARGARETA de la Plectiere, pag. 602, num. 52, 53; pag. 603, num. 54, 55; pag. 604, num. 59; pag. 605, num. 63.
2. BERNARDUS de Marey. Uxor ALAIS Perron, pag. 527, 528, 529, 602, num. 52, 53; pag. 603, num. 55; pag. 604, num. 56, 58, 59; pag. 605, num. 63.
2. AMIOTA de Marey, uxor Antonii de Saigny, de quorum 659 posteris erit tabula sequens, pag. 602, num. 53; pag. 603, num. 55; pag. 604, num. 59; pag. 605, num. 60.
2. PERRENOTA, seu Petronilla de Marey, uxor JOANNIS de Chavanges scutiferi, pag. 602, num. 53; pag. 603, num. 55.
2. ODOTA de Marey, uxor Joannis de Champlite, domini de Vonges, pag. 602, num. 53; pag. 603, num. 55.
2. ODO, pag. 602, num. 53, JOANNES, pag. 603, num. 55. HUGUETA, pag. 603, num. 55.

Hæc familia de Marey, sicut dominorum Fontanensium stirpem late propagavit, ita Fontanensem ipsam toparchiam ad externos transmisit. Etenim Alexander de Marey primogenitus, primarium ejus suum in prædium illud nobile universum, et insuper proprii domini quartam suam partem, Joanni Rolin Cabilonensi episcopo vendidit anno 1434, quingentorum sexaginta quatuor Francorum pretio. Deinde Bernardus de Marey, frater Alexandri, anno 1462, vi morbi ad extrema redactus, quartam suam partem de dominio castri Fontanensis cum omnibus adjunctis, abbati Humberto et monasterio Cisterciensi dono dedit, cui largitioni dux Burgundiæ cum assensu suo denegasset, ne scilicet feudum nobile in manum mortuam, ut loquantur, deveniret, ea Fontanarum quarta pars a Cisterciensibus quadringentarum librarum Turonensium summa vendita est; et quidem eidem ipsi, ut videtur, Cabilonensi episcopo Joanni Rolin, cum certum sit, domini Fontanarum medietatem postmodum a Margarita Rolin cognominis episcopi consanguinea, ad Mariam Chambellan, Guidonis de Rupeforti,

mate Benigniano, pag. 613. Hugonem canonicum Lingonensem, et Willelmum cui data in conjugem Belota de Fontanis, Joannem, Kalonem et Othonem, sive Othoninum filios genuit; fortasse et Elisabetham de Fontanis, cujus liberi 658 et Guiardus et Adelina in tabulario Clarevallensi, ad annum 1223; sed hoc non usquequaque certum. Firmat vero nexum hunc, non tantum ratio temporis; sed etiam nominatum quo Willelmum Belotæ conjugem, horum Otha filius; cui ab avo nomen inditum suadet ævo illo mos receptissimus, quo de avorum nominibus nepotes plerumque appellabantur.

CAPUT XIV.

Tabula vi familiae de Marey in S. Bernardi paternam lineam insitæ per Mariam de Fontanis.

Hæc tabula, uti et præcedentes, et quæ mox sequentur, ex autographis duntaxat a me inspectis confecta est, nulla prorsus ratione habita Recensionis illius, de cujus dubia fide supra monuimus. Mariam de Fontanis præfert in fronte, uxorem Guillelmi de Marey, per quam in plerasque Burgundiæ illustres familias paterna S. Bernardi linea derivata est; et hujus Mariæ filius Bernardus de Marey, de S. Bernardi domo ac stirpe originem se traxisse gloriatus est.

Franciæ cancellarii conjugem pervenisse. Exinde Fontanarum saltem ex parte dominos reperimus 660 Petrum de Saigny, Otheninum de Cleron, Humbertum de Rupeforti, Willelmum de Damas, et Joachimum de Damas. Verum quia per alias quoque manus versata est ea ditio, et hodieque, ut audio, in contentione est, omnes ejus in solidum vel ex parte possessores, seu præsumptos, seu legitimos persensere meum esse non putavi, præsertim cum ad S. Bernardi genus nunc ista nullo modo pertineant.

CAPUT XV.

Tabula vii familiae de Sagniaco in Fontanensem insitæ per Amiotam de Marey, filiam Mariæ de Fontanis.

Sagniaci, seu Saigneyi, et ab eo loco nuncupatorum nobilium virorum frequens est mentio in tabulis Fonteneti. Ibi ad annum 1282 refertur Hugo de Sagneyo quamdam vineam suam, de consensu Mariæ conjugis, Fontenelensibus certo pretio concessisse. Falluntur qui Huonis et Hugonis confundunt nomina, quæ distinxit superior ætas unde

in autographo S. Stephani Divionensis quod publici juris fecimus, Hugonis Bouins militis de Virgeio, et ejus uxoris Engelvidis recensentur filii Petrus clericus, Hugo dictus Bouins, et Huo. Eisdem familiæ et appellationis alius quidam, nempe Huo de Saigneyo, sequente sæculo, amissa conjugis Isabella de Blaisey, et Philiberto ex ea suscepto filio, Isabellam alteram ex familia de Saffris

sibi despondit anno 1382; natusque ex hoc conjugio Antonius de Saigneyo, Amyotam de Marey uxorem habuit, Maria de Fontanis matre genitam. Hic nexus clarissimarum familiarum Sagniacensis et Saffrensis cum Fontanensi. Et de Saffrensi quidem proxime sequens tabula plura exponet, nunc de Sagniacensi pauca.

- 661 Huo de Saigny. Uxor ejus secunda ISABELLA de Saffris ex anno 1382, pag. 599, num. 38; pag. 600, num. 41, 44, 45; pag. 601, num. 47, 48, 49.

ANTONIUS de Saigny. Uxor AMIOTA de Marey, filia Guillelmi de Marey, CATHARINA, uxor HUGONINI de la Perrière, pag. 601, num. 46, 47. et Mariæ de Fontanis, pag. 602, num. 53; pag. 603, num. 55; pag. 604, num. 57, 59; pag. 605, num. 60. Secundam uxorem duxit CATHARINAM de Montebeligardo, ex qua nullos liberos tulit.

PETRUS cujus conjux RO-JOANNES, pag. 604 num. 59, ANNA uxor BERNARDI JOANNA, uxor GAU- MARIA, uxor Ste-
LINA de Choiseul, pag. 60, 61. de Bruillart, p. 605. FREDI de Bruillart, phani de Ruf-
604, num. 59, 60, 61; pag. 605, num. 59, 60, 61; pag. 606, num. 66. 60, 61. fey, pag. 605,
pag. 606, num. 64, 65; num. 59, 60, 61, num. 59, 60, 61,
pag. 607, num. 69, 70; pag. 606, num. 66. 60, 61. 62.
71; pag. 608, num. 77.

MARIA uxor OTHENINI de ANNA uxor WARINI de S. JOANNA major, conjux CATHARINA de Ruffey, uxor PETRI de
cleron, de quibus in Banssonem, domini d'Y- Girardi de Cappis, Coublans, filii Guillelmi de Cou-
tabula ix. 73. pag. 607, num. 72; blans domini de Boussenois, pag.
605, num. 62; pag. 609, num. 85.
87.

JOANNA minor abbatissa Puteiorbis ex anno 1504, pag. 609, num. 83. MARGARETA, et GUILLETA, moniales de Trisenon, pag. 607, num. 75.

JACOBUS, JOANNES, CATHARINA, pag. 609, n. 84.

662 CAPUT XVI.

Tabula viii familiae de Saffris, desinens in Isabella Huonis de Saigneyo uxore.

Quoniam hodie hæc maxime familia de S. Bernardi consanguinitate gloriatur, cujus et generosos animos egregie refert, hæc tabula antiquum ejus splendorem aperire consilium fuit, a primo (quod quidem nobis innotuit) ejus capite iniens, finiensque in Isabella, quæ masculorum hæredum ad se usque traductam seriem intercepit.

A Saffris, vel a Saffra promiscue in antiquis nuncupatur, cujus nominis quia sunt apud Burgundos

nonnulli accipitres, qui et in Saffrensi gentilitio emblemate quinario numero videntur depicti, suspicio est hæc esse de genere vocalium insignium, vulgo *armes parlantes*; qualia norunt faciales ac genealogi non paucis familiis perquam illustribus convenire. In diplomate Henrici Eduensis episcopi, ad annum 1154, memoratur *Robertus Saffredus, abba quoque frater ejus*; nec non *Stephanus, Joannes, et Galterus Sineterra*, eorum liberi; quorum quia obscura est connexio cum Arveio comitissæ marito, quem sequens tabula primum exhibet, ideo a nobis consulto sunt prætermitti.

HERVEUS, qui et Arveus, et Herverius, de Saffra seu de Saffris, circa annum 1185. Uxor ejus COMITISSA; quam scilicet comitis alicujus viduam, opinamur Herveo secundis nuptiis adhæsisse. Sed hujus comitissæ neque nomen, neque genus produnt tabulæ, pag. 516, 517.

HERVEUS II obiit in reditu de marinis partibus. anno 1249. Uxor ejus GILLA, pag. GALTERUS, pag. 517. 485, 486, 516, 517, 525, 592, num. 1, 2, 3, 4.

663 GUIDO. Uxor ALVIZ HERVEUS III, pag. 592, num. Hugo, p. 592, num. 3. JOANNES dominus de Cam-
de Tienges, pag. 486, 3; p. 593, num. 6. 4, pag. 592, num. 3. porainaudi. Uxor Marga-
pag. 592, num. 2, 3. 4, pag. 595, num. 5.

HERVEUS IV. Uxor BEATRIX de Buxe- STEPHANUS, pag. 593, num. 8, 9. STEPHANUS, p. 592, num. 3.
ria, pag. 593, num. 8, 9; pag. 594, num. 14, 17; pag. 595, num. 20; pag. 598, num. 32.

GUIDO, pag. 594, num. 17; pag. 595, num. 20, 22; pag. 598, num. 32. HELVIS primo nupta Joanni de Muxeio; secundo Joanni de Valle Olligniaci, pag. 594, num. 17; pag. 95, num. 20; pag. 598, num. 32. JOANNES Decanus Lingonensis, pag. 594, num. 17; pag. 595, num. 20, 22; pag. 697, num. 30; pag. 598, n. 32. HERVEUS V, canonicus Lingonensis, p. 594, num. 17; p. 595, num. 20, 22; pag. 598, num. 32.

HERVEUS VI. Uxor prima JOANNA de Caseolo, secunda AALYS de Gisseyo. Miles fuit Jerosolymitanus, pag. 595, num. 20, 21, 23; pag. 596, num. 24, 25; pag. 597, num. 30.

JOANNES canonicus Lingonensis, pag. 595, num. 20, 22; p. 596, num. 24; pag. 597, num. 28, 30; pag. 599, num. 35.

SIMON, p. 595, num. 20, 22; pag. 597, num. 28, 30.

MARGARITA, et AALYS moniales de Rubeomonte. BEATRIX et JOANNETA moniales de Polongeyo, pag. 397, num. 28.

Ex 1^a uxore.

664 JOANNES miles Jerosolymitanus. Uxor AALYS de Blado, p. 597, num. 28, 29, 30, 31; pag. 598, num. 32, 33; p. 599, num. 36.

GUILLELMA. HUGOTA uxor Hugueninii de Varennis, pag. 599, num. 33, 37.

Ex 2^a uxore.

PHILIBERTUS, pag. 599, num. 38.

ISABELLA, de qua vide tabulam VII.

Unum te, mi lector, hic monitum volo, in autographis, ex quibus hanc dynastiarum Saffrensiarum Tabulam fere a quingentis retro annis deduximus, ne unam quidem Fontanarum, aut dominorum Fontanensium reperiri mentionem, cum tamen constent hæc autographa testamentis, pactionibus matrimoniorum, bonorum partitionibus, et aliis id genus scriptis in quibus Saffrensis familiae possessiones, fundos, jura, dotes, aliaque rem ejus spectantia passim recenseri necesse fuit. Hoc, inquam, te moneo, ut vel hinc intelligas quam parum fidei mereatur recensio illa Tabularum Saffrensiarum, cujus excerpta quædam a pagina 585 tibi exhibuimus, cum in ea frequentes occurrant qui Saffrarum simul et Fontanarum domini fuisse affirmantur. Negare tamen omnino non ausim quin prioribus sæculis nonnulli utraque simul toparchia potiti sint, propter utriusque familiae insignium similitudinem. Aves enim prætulere in scuto gentilitio Saffrenses æque ac Fontanenses domini. Sed, quia, ut jam monuimus, Saffrensis vocalis est hæc tessera, quæ familiam per aves cognomines designat, videtur illis primigenita, et apud illos nata. Quare, sicut Kalo de Sauz, dominus de Fontanis, abjecto leone aureo 665 in parma cerulea, qui dominorum de Sauz insigne proprium est, aves præfert in tumulo tanquam Fontanarum dominus, sic et videri possunt derivati a Saffrensis Fontanenses domini eo quod a Saffrensis acceptas

aves scutis suis impresserint. Sed ista conjecturis ascribi cupio, non certo argumento demonstratis propositionibus. Reliqua prosequamur.

CAPUT XVII.

Tabula IX familiae de Cleron, cui Fontanensis per Sagniacensem et Saffrensem inserta hodieque superest.

A metropoli Sequanorum Vesontione tribus fere horariis leucis, Ornacum inter et Quingeyum, castellum est vulgo *Cleron*, cum ei apposito vico cognomine, a quo vetustæ et prænobili familiae factum nomen. Hinc ortus Otheninus patre Simone de Cleron, matre Joanna de Dompney, Mariam de Sagniaco et de Saffris, quæ Mariæ de Fontanis erat proneptis, sortitus conjugem, posteros ex ea reliquit, per quos ad nostram usque ætatem, S. Bernardi paternum genus propagatum est. Inciderunt Mariæ Sagniacensis cum Othenino nuptiæ in annum Christi 1487: quo ex tempore, anno nimirum 1494, Petri de Saigny soceri sui scriptus est cum conjugæ hæres ex asse. Exinde, nempe anno sæculari 1500, a Ludovico XII, Francorum rege, donatus est regni indigenarum prærogativa, per quam homo externus non Saffrarum modo, sed et Fontanarum ex parte, et ditionis totius Sagniacensis, Grinioni proximæ quietus possessor fuit. Adhuc superstes erat Decembri anni 1533, et vivit etiamnum in posteris, quorum seriem exhibet 666 tabula sequens:

SIMON de Clerone. Uxor Joanna de Dompney, pag. 608, num. 78; pag. 609, num. 86.

OTHENINUS. Uxor MARIA de Saigny, SIMON abbas Montisbenedicti, et Gollie, pag. 608, num. 78. CLAUDIUS dominus de Scay, pag. 608, num. 78; pag. 609, num. 86.

CLAUDIUS, pag. 610, num. 88, 89, 90.

GUIDO. Uxor PHILIBERTA de Moisy, pag. 610, num. 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94.

JOANNES, pag. 610, num. 88. BARBARA, uxor PETRI de Montigny, pag. 610, num. 88, 91.

CHRISTIANA uxor JOACHIMI Du Bois, domini de Pongsanges, pag. 610, num. 89; pag. 611, num. 98. ANTONIA, uxor JOANNIS de Colombier, pag. 610, num. 92.

ARVERIUS, p. 611, num. 96, 98.

JOACHINUS. Uxor FRANCISCA de Pracontal, pag. 611, num. 95, 96, 97, 98, 99.

BERNARDA uxor FRANCISCI de Pontescisso, pag. 610, num. 3.

ANTONIUS. Uxor PHILIBERTA de Damas, pag. 611, num. 102.

ANNA uxor JACOBI de Chenu, pag. 610, num. 103.

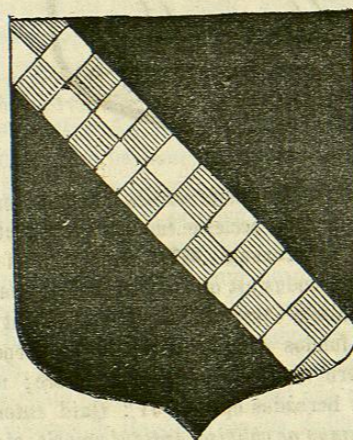
CLAUDIUS, cujus prima uxor GABRIELLA Davion ex anno 1620; secunda MARGARETA de Chaugy Rossillon ex anno 1632, pag. 612, num. 106, 107.

667 Huic Claudio nunc sexagenario majori, suscepta utroque ex conjugio proles multiplex, generosa indole majores suos egregie refert, seseque morum integritate pariter ac suavitate, S. Bernardo consanguineo dignum probat.

CAPUT XVIII.

Opinio de S. Bernardi gentilitio symbolo.

In scuto nigro balteus, argenti (sive auri, ut nonnulli placet) et coccini ductu gemino tessellatus, qualem hic utcumque depictum vides, plerisque censetur ipsamet S. Bernardi gentilitium insigne.

Hoc illi appingit Hermannus Schedel in Chronico chronicorum. Hoc præferunt quamplurimæ sancti ejusdem pietæ factæque imagines, etiam antiquæ: imo idipsum spectare est non uno loco in Clarevallensis monasterii structuris, novis æque ac veterioribus; ut haud vana fide, ipso adhuc agente in vivis Bernardo, sacre ejus domus parietibus insculptum existimetur. Edmundus de Cruce, creatus abbas Cisterciensis ex anno 1584, scuto 668 suo ex domesticis et Cistercii insignibus quadripartito, mediis quadrantibus balteum illum tessellatum imponi voluit, S. Bernardi nimirum intuitu, cujus ad sacras exuvias in Claravalle et sumpserat religionis habitum, et professionem fecerat. Hodieque mos invaluit ut Ordinis ejusdem abbates ex monachis Clarevallensibus, vel qui Clarevallensibus, ut loquuntur, filii præsumunt, hoc est monasteriis e Clarevallensi propagatis, balteum eundem suæ in S. Bernardum venerationis indicem symbolicis suis stemmatibus intexant.

Quæ quidem Clarevallensium in sanctissimum suum patriarcham religio non potest mihi non probari; quippe cui fulciendæ satis esse possit pia opinio, et illa certe minime imprudens quod ad illum eique unice dilectam domum Clarevallensem ea insignia aliquo saltem modo pertineant. At Gallia

Purpuratæ auctori Petro Frizon ægre assentior, qui Petro de Fontanis, sub Calixto papa II tituli S. Marcelli presbytero cardinali, velut S. Bernardi consanguineo idem stemma appingit. Prius enim probandum illi fuerat, et id esse S. Bernardi gentilitium insigne; et ex Fontanis in pomærio Divionensi ortum esse Petrum illum cardinalem, non ex alia ejusdem nominis familia, quas esse in Galliis quamplurimas certo scimus. Frizoni indulserim libentius quod Martino S. Stephani in Cœlio monte, quod Stephano Prænestino, quod Bernardo SS. Cosmæ et Damiani, quod Henrico Albanensi, quod Petro de Bar, S. Marcelli, cardinalibus e Claravalle assumptis idem stemma ascripsit, quanquam prudentius a Ciaconio, Cabrera et Victorello in pontificum et cardinalium Vitis prætermisum.

669 Cæterum, ne balteum illum, S. Bernardi tesseram gentilitiam existimem, facit ratio triplex: prima, quod illius ævo vix ulla fuisse putem ejusmodi stemmata, nisi forte virorum principum, aut militum cum in armis essent, eaque non toti familiae communia, sed personalia ac propria, quibus a se invicem in expeditionibus distinguerentur, qualia certe nulla suspicari licet in Bernardo litterarum studiis a pueritia addicto et parentum curis ad ecclesiasticas dignitates destinato. Nam, ut eruditus notum est, quæ nunc sunt gentilitiorum symbolorum leges, recentius emersere. Altera, quod nemo prudens sibi persuadeat, Bernardum mundi contemptu tam illustrem virum, qui tota sæculi calcata vanitate in avios silvarum recessus sese abdidit, sustinere potuisse ut sui generis splendorem eremi suæ parietes loquerentur. Verum, iniquis, id curarunt posteri ipso jam ad superos translato. Itane vero? Tunc ignoras, non veteri tantum sed etiam novo monasterio exstruendo Bernardum præfuisse? in hoc translata priorum ascetarum demortuorum ossa, quinquennio ante illius obitum, anno Christi 1448, cum in ipsa Claravalle S. Malachias Hiberniæ primas animam ageret?

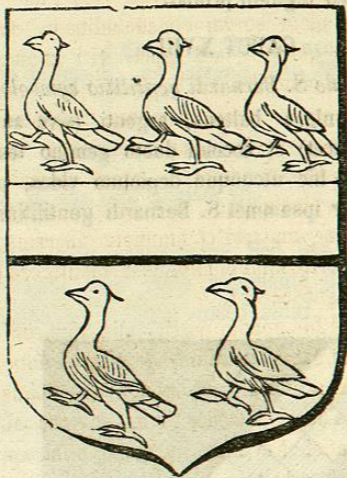
Sed esto, id curarint posteri quod Bernardus neglexisset. Hi porro Bernardo aut æquales aut suppres, quo tandem fato sic hallucinati sunt ut hoc ei tribuerent quod ad eum nullo modo spectaret? Vix habuit ille, ut dixi, vel propria, vel familiaria insignia; ac si quæ habuit, quomodo non ea ad dominorum Fontanensium sequentem seriem propagata sunt? Ecce Kalo dominus de Fontanis anno 1270, vita functus, in saxeo tumulo scutum gestat 670 zona inscriptum in medio, tribus aviculis in summo; his addunt Joannes de Fontanis et Giletus ejus filius duas aves in imo scuto, ut in summa sint quique. Quiescit Kalo in Bonavalle subtus Talentum; Joannes et Giletus in aede Franciscanorum Divionensium, defunctis aliter post alterum haud procul anno 1300. En illorum quæ supersunt insignia.

STEMMA

Kalonis domini de Fontanis.

Joannis et Gileti de Fontanis.

Nostra est igitur sententia, balteum duplici linea tessellatum, insigne esse Hugonis Trecensis comitis, Clarevallensis abbatiae primi fundatoris : quod a Bernardo abbate ad perpetuam acceptorum beneficiorum memoriam, sacrae illius domus impressum parietibus, pia posteritas ipsi sanctissimo abbati suo ascripserit. Rem totam, quia non levis momenti est, proprius inspiciamus.

671 CAPUT XIX.

Hugo Trecensis comes, Clarevallensis monasterii fundator primus. Locus ipse longe ante Cisterciensis coloniae adventum, Claravallis vulgo dictus.

Nobilium aedium fundatores ad sempiternam memoriam aut inscriptione aliqua, aut expressis eorum imaginibus, vel saltem symbolis atque insignibus designare, non Romanorum modo, aut Graecorum sed et caeterarum fere gentium mos fuit receptissimus. De Claravalle, omnium, pene dixi, totius orbis monasteriorum clarissima id ipsum pronum est accipere. Quocirca qui aliquot ejus membrum ab antiquo impressus apparet tessellatus balteus, non nisi ad fundatorem referri potest. Quis porro hic fundator fuerit, qui rerum Cisterciensium scriptoribus omnibus ignotus haecenus fuit, nunc a nobis accipe.

Claravallis foundationem Theobaldo Campaniae comiti videtur ascribere Claudius Robertus in Gallia Christiana, translationem cum fundatione confundens, ut bene monet Angelus Manrique in Annalibus Cisterciensibus anno 1115, cap. 1, num. 4; conditam tamen Claramvallem ipse asserens, incerto fundatore. Nobis tamen nunc incertus non est, quem indicante reverendissimo abbate, cognovimus Trecensem comitem Hugonem. Tabulas foundationis descripsimus pag. 513, quibus dare se proficitur Deo, et Beatae Mariae, et fratribus Claravallis, locum ipsum qui vocatur Claravallis cum pertinentiis, agris pratis, vineis, silvis, et agris, nihil omnino, inquit,

A mihi, aut haeredibus meis retinens. Nam, si fundator est qui exstruenda ecclesiae fundum tribuit, ut passim docent jurisconsulti, 672 multo potius Hugo fundator censendus est qui non modo fundum concessit aedificando Clarevallensi monasterio sed etiam fructuosos fundos complures alendis in perpetuum ejus asceterii monachis assignavit. Quare; merito ad illum S. Bernardus epistola 31: *Quid enim, inquit, possumus ne oblivisci antiqui amoris, et beneficiorum quae domui nostrae tam largiter contulisti? Utinam ipse pro cujus amore fecisti in aeternum non obliviscatur Deus! Nam nos, quantum in nobis est, minime prorsus ingrati, memoriam abundantiae sua vitatis tuae mente retinemus: et si liceret, opere monstrarem.*

B Exstant sane principis hujus viri, qui denique, ut ait ibidem Bernardus, *ex comite miles, et pauper ex divite effectus est, religionis ac munificentiae erga ecclesias praecleara monumenta, praesertim erga Trecensem in Promptuario Nicolai Camuzati, et erga Molismensem atque Arremarensis pag. 507; 514, 515, 516, 537, praemissarum Probationum.*

C Disce interim ex Hugonis tabulis pro Clarevallensibus, minime natum esse Claravallis nomen ex horum in eam vallem primo adventu, quod recentioribus nonnullis placuisse video, sed jam tum eam vulgo nuncupari solitam Claramvallem, cum ipsis ab Hugone attributa est. Quod et perspicuum facit Guillelmus abbas, lib. 1 De Vita S. Bernardi, cap. 5: Cum enim ibi ait Claramvallem, dictam fuisse antiquitus Vallem absinthialem, vel eo satis admonet, tum cum in eam Bernardus cum sociis coloniam duxit jam pridem abolito Vallis absinthialis nomine, Claramvallem vulgo fuisse appellatam.

673 Clarevallensis Trecensem comitem Hugonem, nec minus certum sit falgere solita fundatorum insignibus portarum fastigia, fumariorum loricas,

aliasque aedium partes spectatissimas, vel hinc licet colligere Hugoni comiti pro symbolo fuisse tessellatam illam fasciam diagonalem, Clarevallensibus structuris illigatam, quam S. Bernardi stemma gentilitium non pauci arbitrati sunt. Nec ideo tamen damnaverim piam eorum consuetudinem, qui eam fasciam pro quodam tam sancti viri monumento habent. Vere enim illa ad S. Bernardum pertinuit quod eam ipse sui erga comitem Hugonem grati animi testem esse voluit, ac domui suae Clarevallensi quasi tesseram impressit, quam omnes venerarentur sive ejus alumni, sive filiarum filii: et in qua una tum matrem communem Claramvallem, tum etiam Bernardum communem institutorem parentemque agnoscerent.

B Video quid hic opponi possit, alia nimirum esse veterum Campaniae comitum gentilitia symbola, in parma caerulea balteum argenteum, geminatis hinc inde taeniolis aureis, tredecies ex adverso alternatim patibulatis. Ad haec nusquam alibi apparere tessellatum illum balteum pro Hugonis comitis insigni. Sed nos non movent ista, quibus constat ex annotatis, pagina 578, primum ex Campaniae comitibus Henricum cognomento Largum, patibulata illa quae diximus insignia cum puro balteo argenteo gestasse. Praeterea, ante Henricum Largum diversa fuisse Trecensibus seu Campaniae comitibus symbola, et singulis propria fere singula. De balteo tessellato fateor, nec illum, sed nec aliud quidquam spectari in Hugonis comitis sigillis, quae et in Claravalle, et in aliarum 674 praesertim Trecensium ecclesiarum archivis exstant quamplurima, nam in iis expressus comes in equo, sic scutum obliquat ut nihil in eo videri possit. Mihi satis est proprium Hugonis comitis symbolum hoc indicio deprehendisse, quod certissime Clarevallensium monasterii primus fundator fuit, quod balteus tessellatus ad S. Bernardi familiam non pertinuit, quod denique tot Clarevallensium aedium spectatissimis locis ab antiquo impressus, alium quemquam a fundatore spectasse nec potuit, nec debuit.

CAPUT XX.

Annus et mensis fundatae Claravallis.

D Mihi dubium non est quin anno Christi Dionysiano 1114, mense Junio inierit monasterium Clarevallense; nam coepit anni ejusdem mense Julio, undecima die mensis, Morimundensis minor natu filia; quippe inter Cistercii filias numero quarta, cum tertia ex ordine natalium censeatur Claravallis; his adde auctorem Chronici S. Mariani Antisiodorensis, qui haec habet ad annum Christi 1114: *Eodem anno Claravallis fundata est, cujus primus abbas exstitit servus Dei Bernardus, vir opinatissima sanctitate praeclearus; per quem sui temporis Ecclesia in antiquum religionis decus restoruit.* Hujus Chronici Collectanea edidit Trevis, anno 1609, Nicolaus Camuzat vir reverendus, et de re publica literaria optime meritus; edidit autem ex codice Pontiniacensi usque ad annum 1199 inclusive; reliqua

A usque ad annum 1217, ex codice Petaviano: monetque in dedicatoria, videri sibi auctorem ejus operis Robertum usque ad finem anni 1210, cui subscriptum est: *Hucusque perduxit Chronica sua frater 675 Robertus*: inde vero usque ad finem, annumque Christi 1217, Hugonem ejusdem coenobii S. Mariani Antisiodorensis Praemonstratensem monachum. At ego legi his oculis, in fronte antiqui ipsius codicis qui apud S. Marianum asservatur: *Incipit Prologus magistri Hugonis in Chronicis suis* Quo persuasus sum, huic Chronico non alium ab Hugone quaerendum auctorem, qui Milonis abbatis sui jussu, ad annum usque 1203, in quo desinit, illud perduxerit; et cui postmodum appendicem adjecerit Robertus usque ad annum 1210; inde anonymus quae supersunt usque ad finem, et annum 1217. Optandum esset ut integrum hoc opus, et suis omnibus absolutum numeris in publicum prodiret. Ex eo interim hic obiter accipe quae de S. Bernardo scripsit ad annum 1153: *Eodem anno dilectus Domini Bernardus, Clarevallensis coenobii primus abbas, aliorum quoque amplius quam centum sexaginta monasteriorum Pater, consummatis feliciter vitae suae diebus, et annis circiter sexaginta tribus expletis, xiii Kalendas Septembris, inter filiorum manus obdormivit in Christo, et ex illa sua Claravalle ascendit in montem claritatis aeternae. Sepultus est ante altare beatissimae Virginis matris; ipsoque in tumulo, pectori ejus superposita est capsula reliquias continens beati Thaldæi apostoli, quas eodem anno ab Jerosolyma sibi missas, suo jusserat corpori superponi. De ipso sequentes versus scripti sunt:*

*Sunt claræ valles, sed claris vallibus abbas
Clarior his clarum nomen in orbe dedit.
Clarus avis, clarus meritis, et clarus honore;
Claruit eloquio, religione magis;
Claraque mors, clarusque cinis, clarumque
[sepulcrum;*

676 Clarior exultat spiritus ante Deum.

His tamen quae de fundata anno 1114 Claravalle praemisimus, obstant monumenta quaedam Claravallensia. Primum antiqui versus:

*Annus millenus ter quinis connumeratur,
Nec non centenus, vir sanctus quando creatur
abbas.*

Deinde tabella S. Bernardi tumulo appensa, in qua legitur: *Anno Domini millesimo centesimo decimo quinto, in mense Junio, missus fuit (S. Bernardus) cum fratribus germanis et conventu suo ad locum istum, qui nunc vocatur Claravallis; antea autem Vallis absinthialis dicebatur.* Verum, nisi me conjectura fallit, indicant versus illi consecrationem S. Bernardi in abbatem, per manus Guillelmi de Campellis Catalaunensis episcopi, quae ante annum Christi 1115 facta esse vix potuit: cum ante illam in Claravalle statuenda essent ac struenda novis hospitibus sedes. Quare, a primo eorum in Claramvallem adventu, quod in anni 1114 Junium incidit,